

An aerial photograph of Olomouc, Czech Republic, showing the Old Town Hall (Radnice) with its prominent red-tiled roof and tall clock tower. The surrounding city features various colorful buildings and a clear blue sky with a few birds flying. The text 'OBNOVA BUDOVY RADNICE OLOMOUC' is overlaid in white, sans-serif capital letters.

OBNOVA BUDOVY RADNICE OLOMOUC

The logo for H&B delta, featuring a stylized white 'M' shape with a registered trademark symbol (®) to its right.

H&B delta

OBNOVA
BUDOVY RADNICE
OLOMOUC

H&B DELTA

DIVIZE STŘECHY A STAVBY

DIVIZE STŘECHY A STAVBY SPOLEČNOSTI H&B DELTA REALIZUJE VEŠKERÉ TYPY BUDOV S ŠIROKOU NABÍDKOU SLUŽEB. SPECIALIZUJEME SE PŘEDEVŠÍM NA STŘECHY A FASÁDY CÍRKEVNÍCH A HISTORICKÝCH STAVEB. MÁME DLOUHOLETÉ ZKUŠENOSTI S REKONSTRUKCÍ PAMÁTKOVĚ CHRÁNĚNÝCH BUDOV, MEZI KTERÉ PATŘÍ I ŘADA KOSTELŮ. ROZSÁHLÉ STŘECHY JSME REALIZOVALI NA HRADECH A ZÁMCÍCH. PRÁCE PROVÁDÍME ZEJMÉNA FORMOU GENERÁLNÍCH DODÁVEK. SPOLÉHÁME PŘEDEVŠÍM NA POČETNÝ INTERNÍ KMENOVÝ TÝM ODBORNÍKŮ (MJ. 10 AUTORIZOVANÝCH OSOB), TECHNIKŮ A ŘEMESLNÍKŮ A NA OSVĚDČENÉ SUBDODAVATELE.

JIŽ VÍCE NEŽ ČTVRT STOLETÍ BUDUJEME TRADICI V OBORECH KLEMPÍŘSTVÍ, POKRÝVAČSTVÍ, TESAŘSTVÍ, IZOLATÉRSTVÍ A OPRAV FASÁD (ZEJMÉNA HISTORICKÉ FASÁDY VČETNĚ RESTAURÁTORSKÝCH PRACÍ). ZA TUTO DOBU JSME REALIZOVALI NA 3000 STŘECH. PATŘÍME K ZAKLÁDAJÍCÍM ČLENŮM CECHU KLEMPÍŘŮ, POKRÝVAČŮ A TESAŘŮ. NAŠIM CÍLEM JE DĚLAT KVALITNÍ A POCTIVÉ ŘEMESLO. ZA SVOU PRÁCI JSME ZÍSKALI ŘADU OCENĚNÍ A ZAKLÁDÁME SI NA CITLIVÉM PŘÍSTUPU K HISTORICKÝM A KULTURNÍM HODNOTÁM.

S LÁSKOU K ŘEMESLU, S ÚCTOU K TRADICI

Ondřej Hurta

To je nejen slogan, ale čím dál více také součást DNA pracovníků společnosti H&B delta. A snažili jsme se jej naplno uplatnit i při rekonstrukci střechy, fasády a věže olomoucké radnice. Téměř 5 let jsme tvrdě pracovali a jsem rád, že konečný výsledek zkrášlí starobylé olomoucké Horní náměstí a že i našim přičiněním má Olomouc další nádhernou a kvalitně opravenou památku. Jsem nesmírně hrdý na tým lidí, který dal radnici opět tvář, kterou si zaslouží.

Celý tým vedl manažer divize Střechy a stavby Tomáš Tkadlec, hlavním stavbyvedoucím byl Pavel Hurta a stavebním mistrem Karel Gregůrek. Obrovský díl práce realizoval i přípravař zakázky Libor Matějček a veškeré administrativně smluvní záležitosti řídil Stanislav Rada.

V průběhu stavby jsme se potýkali s mnoha změnami, které takto rozsáhlá rekonstrukce přináší, a také technickými a technologickými výzvami. Bylo například velmi náročné snést přibližně 17 metrů vysokou horní část staticky poškozené věže. A stejně tak obtížné bylo poté věž do výšky 75 metrů vynést v již finálním stavu i s měděným opláštěním.

Tady bych rád vyzdvihl podíl dvou mistrů svého řemesla, a to tesařského mistra Vojtěcha Ševčíka a mistra klempířského řemesla Františka Žíly. Bez jejich fortelu, umu, přemýšlení a nasazení by dílo nedosáhlo tak vysoké řemeslné kvality. Jsme rádi, že i přes

poměrně velké změny v rozsahu prací, a to zejména u tesařských konstrukcí, kde byl téměř trojnásobný nárůst oproti původnímu předpokladu, se nám podařilo včas organizačně zajistit a dodržet vysokou kvalitu řemeslného provedení. Toto nakonec ocenilo i na 60 účastníků konference ČKAIT, kteří si mohli osobně prohlédnout mnoho krásných tesařských výměn v krovu střechy a také kvalitně položenou prejzovou krytinu.

Rád bych na tomto místě poděkoval i všem našim partnerům na stavbě, a to zástupcům města Olomouc, památkové péče, projektantům za přísný, ale férový a konstruktivní přístup v naší vzájemné spolupráci.

Oprava olomoucké radnice byla dosud největší realizací naší firmy a jsme rádi, že jsme mohli ukázat v plné parádě a rozsahu to, co děláme ve firmě již mnoho let na mnoha jiných památkách po celé naší nádherné zemi. Věřím, že zkušenosti z této povedené rekonstrukce využijeme na podobných realizacích i v budoucnu.

HISTORICKÝ A STAVEBNÍ VÝVOJ OLOMOUCKÉ RADNICE

Vlasta Kauerová

„Bohatství města není nic natolik slavné, jako je radnice, která uprostřed náměstí stojí. Nad zlatem zdobenou stavbou tyčí se vysoká věž, která svým cimbuřím téměř protíná na nebi mračna.“

Šimon Ennius Klatovský: Krátká chvalořeč na Olomouc, 1549, latinská báseň

„Ve východní části Moravy se rozkládá město svobodné, jedinečné a vzácné, Olomouc neboli Juliomontium, hlavní město celého markrabství.“

Tomáš Pešina z Čechorodu: Mars Moravicus, 1677, fol. 62

POPIS OBJEKTU (PŘEVZATO Z KARTY ZÁPISU ÚSTŘEDNÍHO SEZNAMU KULTURNÍCH PAMÁTEK):

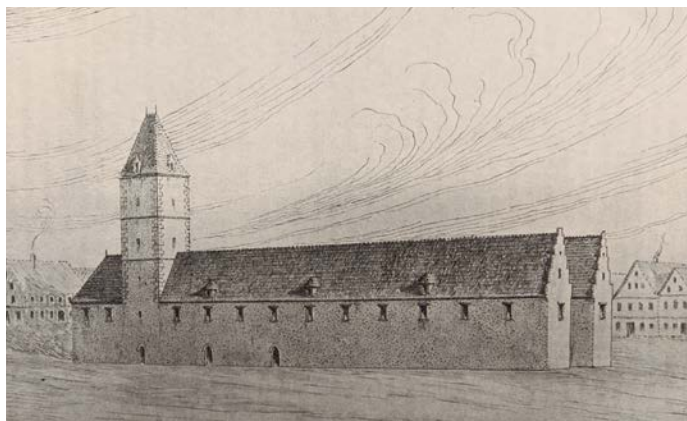
Budova olomoucké radnice, která se tyčí uprostřed Horního náměstí, je monumentální dvoupatrová stavba čtyřkřídlé dispozice se středním obdélným dvorem a šestipatrovou hranolovou věží (výška 75 m) při severovýchodním nároží. Její trojkřídlá západní část byla původně kupeckým domem, stavěným od roku 1378, ke kterému na východní straně byla připojena vlastní radniční budova s věží, dokončená před rokem 1444. Z této doby se dochovala větší část přízemí s křížovými žebrovými klenbami.

Po roce 1474 byla radnice pozdně goticky přestavěna, v 1. patře východního traktu vznikl rozlehlý sál s křížovými žebrovými klenbami a kaple sv. Jeronýma s nejstarší krouženou klenbou v českých zemích (podunajský typ), souborem sedmi pozdně gotických nástěnných maleb a bohatě kamenicky zdobeným arkýřem (svěcena 1491).

Vedle věže byl v severním traktu kupeckého domu zřízen orloj, poprvé zmíněn 1519. Renesanční stavební úpravy obohatily východní průčelí radnice o schodišťový přístavek (kolem roku 1530), vstupní portál a bohatě zdobenou lodžii. Věž byla zvýšena na dnešní výšku a opatřena novou helmou v roce 1607.

Fasády radničních budov byly upravovány v baroku, severní fronta prodělala neogotické úpravy během přestavby v letech 1901–1904, kdy byly také odbourány barokní přístavky. Poslední stavební opravy následovaly po poškození radnice v roce 1945. Orloj byl obnoven v letech 1947–1955 podle návrhu K. Svolinského.

Objekt olomoucké radnice představuje již po šest staletí symbol hospodářského a politického významu někdejšího královského hlavního města a pro svou architektonickou hodnotu je evidován jako nemovitá kulturní památka v Ústředním seznamu nemovitých kulturních památek MK ČR. Je také jedinou památkou ve městě s veřejným nebo reprezentativním účelem, která stále slouží svému původnímu účelu – dodnes je sídlem městské samosprávy a jejího úřadu.

REKONSTRUKCE PRVOTNÍ PODOBY OLOMOUCKÉ RADNICE A KUPECKÉHO DOMU (TRŽNICE).

Olomoucká radnice je zapsanou nemovitou kulturní památkou, která tvoří jednu z významných dominant Horního náměstí a její věž je viditelná již zdaleka při příjezdu do města. Radnice od samotného počátku svého vzniku tvořila administrativní centrum městské správy, ale i z hlediska architektonického představovala budovu reprezentující význam městské samosprávy a bohatství jejích obyvatel. Historie samotné budovy je nedílně spjata s dějinami vlastní městské aglomerace.

Od 11. století se Olomouc stala centrem moravského úředního knížectví a svého velkého urbanistického rozvoje se dočkala za episkopátu biskupa Jindřicha Zdíka. V průběhu 13. století se městská zástavba koncentrovala především okolo důležitých komunikací a tržišť, zpočátku především okolo tržiště na dnešním Dolním náměstí a teprve později se vytvořilo druhé centrum v prostoru dnešního Horního náměstí, což dokládá velký hospodářský rozmach města v tomto období.

Přesná datace vlastního založení města Olomouce, jak je známe u jiných měst, není známa. Olomouc nemá tedy vlastní zakládací listinu, a tak prvním nejvýznamnějším dokladem o existenci města je listina krále Přemysla Otakara II. ze dne 13. října 1261, kterou povoluje městu Olomouci postavit si na nynějším Horním

HORNÍ NÁMĚSTÍ V OLOMOUCI OD ZÁPADU. KOLEM ROKU 1740. MĚDIRYTINA M. ENGELBRECHTA PODLE KRESBY F. B. WERNERA.

náměstí kupecký dům a konat o sv. Havlu výroční trh (uloženo v SOkA Olomouc, AMO, Listiny, inv. č. 1). Listina je specifickým dokladem založení kupeckého domu ve městě, pravděpodobně zde v místě dnešní radnice stála krytá dřevěná tržnice, avšak není jisté, zda se stavba v plném rozsahu vůbec uskutečnila a vize panovníka tak došla svého naplnění.

Za skutečný impuls založení radnice lze považovat až jiný dochovaný písemný akt – listinné privilegium moravského markraběte Jošta Lucemburského, vydané dne 8. listopadu 1378, kdy byl prokazatelně položen základní kámen stavby. Markrabí v něm povolil Olomoučanům postavit si radnici (pretorium) a při ní kupecký dům (theatrum quod vulgariter kauffhaus nuncupatur), v němž mají mít své stánky střihači suken, soukeníci, kožišníci, ševci, koželuzi a jiní řemeslníci a ve kterém – a nikde jinde – mají o trzích prodávat své výrobky (uloženo v SOkA Olomouc, AMO, Listiny, inv. č. 37).

Mezi lety 1410–1411 tak vznikla první stavba budovy, která byla ze dřeva, pravděpodobně již s věží, ale bez jižního traktu. V roce 1411 byla prodána také existující provizorní budova „radnice“, stojící na tehdejším tzv. Předhradí (dnešní tř. 1. máje), a sídlo městské správy se definitivně přemístilo do centra Horního náměstí.

HORNÍ NÁMĚSTÍ OD VÝCHODU. FELDMANN A. (RYTEC), POLOVINA 19. STOLETÍ. KAMENORYTINA. SKARNITZL & DOMEK (TISK).

Stavba reprezentativní budovy však byla finančně nákladná, a tak si v roce 1415 olomoučtí měšťané vypůjčili částku 40 hřiven na pokračující stavbu radnice, avšak husitské nepokoje a stálé válečné ohrožení města zastavilo její další výstavbu, neboť bylo nutné směřovat výdaje na obranu města.

Pravděpodobně okolo roku 1417 stávající budova radnice vyhořela. Při archeologickém průzkumu v 90. letech 20. století nebyly v požárové vrstvě nalezeny zbytky malt a další části, které by nasvědčovaly existenci starší kamenné stavby, což naznačuje, že vznik vlastní budovy byl mnohem komplikovanější, než dokládají dochované písemné prameny, a lze tedy usuzovat, že budova byla z větší části do této doby tvořena spíše dřevěnými konstrukcemi.

Práce na nové stavbě započaly pravděpodobně ve 30. letech 15. století. Tehdy vznikla stavba prostoru jižně od vstupní síně radnice a jižní trakt tržnice. Nová stavba radnice byla již celá z lomového kamene a její půdorys je v radniční budově patrný dodnes. Jednalo se o rozlehlou budovu se třemi křídly kolem obdélného dvora, která představovala spojení funkcí radnice (východní křídlo) a tržnice v duchu privilegia markraběte Jošta.

V přízemí honosnějšího východního křídla dominoval dvojpodlažní vstupní prostor s křížovými klenbami (tzv. mázhaus), ke kterému v nitru stavby přiléhalo vřetenové schodiště do patra, kterým se dalo vystoupat k zasedací síni rady a městské kanceláře, propojené s místností archivu v patře radniční věže. Přízemí severního a jižního křídla stavby sloužilo jako krámy olomouckých kupců, a proto byla tato část rozdělena na jednotlivé krámký, přístupné portálky ze dvora.

Za výrazný mezník ve stavbě radnice v neklidné válečné době husitských válek lze považovat rok 1443, kdy došlo k dokončení stavby zastřešením radniční věže, jejíž výška byla v tuto dobu 24 m. Věž byla postavena také z lomového kamene, přístupná v přízemí z vnější strany ze severu a v patře ze strany východní. Město se jen velmi těžce vzpamatovalo z dlouhé doby husitských válek, bylo poznamenáno i odchodem měšťanstva husitského smýšlení. Město se otevřelo přílivu katolicky smýšlejících měšťanů, takže se nakonec přidalo na stranu uherského krále Matyáše Korvína a došlo k dalšímu vojenskému střetu, které město opět hospodářsky zasáhlo. Teprve nástup Jagellonců přinesl

OLOMOUC – HORNÍ NÁMĚSTÍ S RENESANČNÍMI SCHODY. KOLEM ROKU 1840. KRESBA WÜRBS. RYT. POPPEL, TISK A VYD. G. G. LANGE.

určité zklidnění a postupný hospodářský rozvoj, což se odrazilo i v pokračování prací na radniční budově.

Zahájení druhé etapy výstavby radnice započalo v roce 1474, což dokládá nápis na kamenné desce nalezené u schodiště na západní straně radnice. Nejprve došlo k přestavbě obou křídel původního kupeckého domu, jež byla zvýšena na dvě patra. Podstatnou část 1. patra jižního křídla tvořil dvojlodní klenutý sál městského soudu, v patře severního křídla byl nově zbudován sál zvaný Publikáčnī, obě podélná křídla budovy byla nově propojena západním křídlem, kde se nacházely kanceláře městských statků. V severním křídle vznikla i místnost pro strojovnu orloje, která navázala na velký sál.

Kupecké krámy se změnilly na zbrojnici, strážnici, vězení s mučírnu (okolo roku 1500 je zmiňována existence pranýře, což souviselo se zaváděním nového právního řádu za krále Vladislava Jagellonského). V přízemí jižního křídla na jihozápadě byla zaklenuta síťovou žebrovou klenbou švábského typu místnost, která sloužila jako městská váha. Byla přístupna i z jižní strany náměstí, dnes již zazděno. Na severní straně vznikl monumentální zděný výklenek zaklenutý obloukem, kde byl posléze vybudován orloj.

V prostorách 1. patra radnice byla v roce 1488 dostavěna kaple sv. Jeronýma, která byla vysvěcena v roce 1491 Janem Filipcem z Prostějova, varaždínským biskupem. Donátorem kaple byl pravděpodobně olomoucký kanovník a probošt u sv. Mořice Zikmund Kalivoda ze Švábenic. Na kolčích štítcích je znak pánů ze Švábenic. Síťová klenba kaple je rozložena na nepravděpodobně vyložených konzolách a presbytář je vysunut z líce zdi radnice v podobě trojbokého arkýře, zaklenutého krouženou klenbou (první svého druhu na sever od Dunaje). Zvenčí spočívá arkýř na figurální konzole (mužské poprsí). Kaple sv. Jeronýma je přímým pokračováním věže a dřívější kaple sv. Vavřince směrem k jihu (zachovalý kámen s vyobrazením beránka s křížkem (Agnus Dei), který bývá považován za původní kapli). V této kapli moravský podkomoří každý rok o sv. Vavřinci uváděl olomoucké radní do úřadu.

Tím byly dokončeny prostory, které pro své fungování v té době radnice potřebovala. Následné období mezi 16.–17. stoletím, bylo již motivováno jinou společenskou situací, a to se odrazilo i na dalších stavebních úpravách budovy radnice. Město stálo na vrcholu rozkvětu a moci, bylo uznávaným hlavním městem Moravy, hostilo ve svých zdech zemské úřady i významné šlechtice a panovníky, a tak tomu byly podřízeny i další úpravy radniční budovy. Začal se klást důraz na reprezentační vzhled nejen radniční budovy. Město bylo centrem i církevní vrchnosti, což nebylo možné také opomenout.

Mezi lety 1506–1516 probíhala výstavba „bud pro řemeslníky u zdi radnice“, což jasně dokládá hospodářskou prosperitu tehdejšího města. V průběhu 17. století však byly krámký vytlačovány ven z radničního areálu a začaly být budovány na vnější straně fasády historické budovy radnice. Umístěny byly i pod všemi třemi schodišti. Nejdéle se zde udrželi ševci a kožešníci (až do roku 1724 využívali část západního křídla).

Další významná přestavba se dotkla radniční síně (nové zaklenutí) v renesančním duchu v roce 1529. Rovněž bylo přistavěno zevní dvouramenné schodiště se zemskými znaky, které byly původně opatřeny polychromií, a nový vchod do radniční síně na východní straně byl osazen hodnotným portálem od neznámého italského mistra, inspirovaný vzorem radniční kaple sv. Salvátora ve Vídni. Z roku 1548 pochází záznam o odstranění a znovuosazení knoflíku radniční věže.

Na jihozápadním rohu radnice vznikly v roce 1578 sluneční hodiny a následující rok rohy radnice ozdobily dva chrliče vody v podobě draků, které se zde nachází do dnešních dnů.

Završením renesanční přestavby radnice bylo v roce 1591 vybudování manýristické lodžie ve východní části kameníkem Hansem Jostem, která sloužila kromě slavnostního nástupu do zasedací síně i ceremoniálním účelům.

HORNÍ NÁMĚSTÍ S RADNICÍ A SLOUPEM NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE NA KOLOROVANÉ HISTORICKÉ POHLEDNICI Z POČÁTKU 20. STOLETÍ.

Poměrně velký stavební ruch probíhal na radniční budově v letech 1601–1605, kdy došlo ke zvýšení radniční věže na dnešních 75 m, což bylo považováno za symbolické dokončení předchozí stavební úpravy. Střecha věže byla nad kamenným ochozem opatřena typicky vysokou helmicí se čtyřmi nižšími jehlancovými věžičkami, tak jak ji známe z dnešních dnů. V pramenech je doložena zmínka o provádění prací na dokončení radniční věže. Městský radní Mates Čepka z usnesení rady zakoupil v Těšíkově dřevo, magistr Ondřej Otaslavský vedl zednickou a kamenickou práci a tesařské práce vykonal tesař Hanuš z Broumova.

V období švédské okupace města (1642–1650) se nacházel městský archiv ve věži, v přízemí byla strážnice a vězení pro tzv. lepší vězně. V radniční věži byly po staletí ukládány i moravské zemské desky (úřední knihy zemského soudu, do nichž byly zapisovány jeho usnesení, jakož i usnesení moravského zemského sněmu, stejně tak jako majetková práva moravské šlechty, církve i královských měst), které však byly již nedlouho před švédským vpádem (28. 12. 1641) převezeny na císařský rozkaz do Brna a již se do Olomouce nikdy nevrátily. Současně bylo do Brna přeneseno sídlo nejvyššího zemského úřadu –

RADNICE OLOMOUC NA POHLEDNICI Z PRVNÍ POLOVINY 20. STOLETÍ.

moravského královského tribunálu. Olomouc tak ztratila postavení hlavního města země, což definitivně potvrdila osmiletá švédská okupace města.

Po odchodu Švédů v r. 1650 ve městě z původně 700 domů zbylo zpočátku 260 a stejný počet úplně zničených domů, na předměstích z počtu 656 domů nezůstal stát ani jeden. Před příchodem Švédů měla Olomouc asi 12 000 obyvatel, po jejich odchodu jen 1675. Město bylo zcela zničeno a padaly i úvahy o jeho srovnání se zemí. Radnice tak byla svědkem katastrofálního úpadku města. Naštěstí se tyto plány nenaplnily a v r. 1655 byla Olomouc poprvé prohlášena za pevnost, přičemž musela radnice část budovy postoupit vojenskému eráru, který zde v přízemí zřídil tzv. vojenské dělové kvelby v jižním křídle.

Barokní rekonstrukce radnice, prováděná stavitelem Janem Jakubem Kniebandlem, byla zahájena v roce 1718. V tomto období byl k východnímu křídlu přistavěn nový dvorní trakt. V západním křídle byl upraven i interiér, ale zbourány byly i pozdně gotické štíty na západním průčelí. Nově byly zhotoveny fasády na celém objektu, stavebně byla upravena i původní radniční kaple sv. Jeronýma.

V letech 1746–1747 byl opraven v duchu baroka také zchátralý radniční orloj. Alegorickou freskovou výzdobu zhotovil olomoucký malíř Jan Kryštof Handke.

V roce 1755 byla k severozápadnímu nároží radnice přistavěna strážnice, která vznikla v souvislosti s přeměnou města na vojenskou pevnost. Právě při její stavbě došlo k odbourání jednoho ramene vnějšího schodiště na západní straně objektu.

Poté nastalo období stavebního klidu, které bylo narušeno až v 19. století. V roce 1836 došlo k zásadním změnám v interiérech radnice – ve všech kancelářích byla zvětšena okna, radniční sál byl přeložen do druhého patra a z původního sálu vznikl kancelář.

Bohužel tyto překotné změny vedly k narušení statiky budovy, která musela být sanována i za cenu vybourání gotických kleneb, odstranění věžního arkýře a k odbourání schodiště na jižním průčelí. Následně byla rekonstrukce dokončena v roce 1841 a byly při ní použity již lehké dřevěné stropy.

Výrazným zásahem bylo v roce 1849 vystěhování celého tehdejšího magistrátu do Edelmannaova paláce. Na dlouhých padesát let se dřívější radnice stala sídlem nově ustaveného krajského soudu (od roku 1899 vznikala nová soudní budova na tř. Svobody, do níž se soud v r. 1901 přestěhoval). Na radnici se opět vrátil magistrát.

V roce 1899 se poprvé objevují úvahy o celkové přestavbě radniční budovy v romanticky historizujícím stylu, které vyvrcholily v letech 1901–1904. Interiérové úpravy navrhl přednosta městského stavebního úřadu Max Kress, exteriérové úpravy vídeňský architekt Georg Berger v duchu pozdně romantizující historické syntézy pseudogotického a pseudorenesančního tvarosloví. Tyto úpravy nejvíce zasáhly severní fasádu radnice. Fasáda byla doplněna novogotickými detaily, na místě starého tržiště byl zbudován nový přístup do galerie, došlo ke zkrácení sálu, kde byla provedena nová malířská výzdoba K. Wildy s výjevy z historie Olomouce (dnešní obřadní síň). Předně je zde zobrazena ideální podoba města v poslední čtvrtině 17. století doplněná o sedm nástěnných maleb s tematikou významných událostí v historii města, jejich výběr však ovlivnilo tehdejší německé vedení radnice. Nová úprava se již v době svého vzniku však stala terčem odborné kritiky.

Na sklonku 2. světové války došlo v květnu roku 1945 k poškození věže s orlojem, jehož novogotická rekonstrukce pocházela z r. 1898. Jednalo se o poslední významný zásah do podoby stávající budovy radnice.

V letech 1945–1955 orloj změnil zcela zásadně svoji podobu. Jeho autorem byl olomoucký rodák akademický malíř K. Svolinský. Staré fresky s náboženskou tematikou byly nahrazeny skleněnou

mozaikou s motivy hanáckého folkloru a pracovního hrdinství. Změnou prošly i pohyblivé figurky orloje – postavy svatých nahradily figurky představující především dělnická povolání. Orloj se rozezněl i novou zvonkohrou a v poledne kokrháním zlatého kohouta.

V roce 1948 byla odstraněna z kašny v nise na západním průčelí poškozená socha dítěte s delfínem a nahrazena sochou Hygie olomouckého sochaře Karel Lenharta.

V průběhu druhé poloviny dvacátého století došlo ve stavební historii budovy olomoucké radnice jen k drobnějším úpravám a zásahům.

Nejpodstatnější bylo v 90. letech provedení rekonstrukce střech, fasád a restaurování arkýře. Rovněž bylo umožněno zpřístupnění přízemí východního křídla, kde našla své působiště Galerie Caesar s restaurací. V současné době v objektu přízemí radniční budovy nalezneme ještě městské informační centrum.

V současnosti patří olomoucká radnice k těm historickým radničním budovám, které si stále uchovávají svoji administrativní a reprezentativní funkci. Tato významná památka v samotném centru městské památkové rezervace si zasloužila již důkladnou celkovou rekonstrukci, která byla rozdělena do několika etap. V první fázi byla provedena oprava krovu a výměna střešní krytiny, následovala obnova fasád včetně návratu slunečních hodin na fasádu a obnovení polychromie erbů osazených nad vstupy do radniční budovy. V druhé fázi pak proběhla celková rekonstrukce všech fasád. Do budoucna si lze jen přát, aby rekonstrukcí prošly i interiéry této výjimečné budovy tak, aby občané Olomouce mohli být právem hrdi na staletý symbol svého města.

K STAVEBNÍM ÚPRAVÁM RADNICE

Robert Binar & Pavel Pospíšil

V letech 2016-2020 probíhaly stavební úpravy olomoucké radnice, významné kulturní památky. Byl to, po téměř šedesáti letech, další z rozsáhlejších stavebních zásahů, které ji během její historie výrazně poznamenaly. Rozsah i průběh zásahů se samozřejmě stal předmětem odborných i laických diskusí a názorových střetů. Úpravám bohužel z nejrůznějších důvodů nepředcházela komplexní vize nutných vnitřních a provozních zásahů, což mělo dopad na projektovou přípravu i na průběh stavby.

První fáze úprav se týkala opravy střechy a okapové římsy. Během náročné opravy hlavní střechy, současně probíhala projektová příprava úprav fasády, průzkumy a restaurátorské záměry. Při průzkumu přístupné části nad ochozem věže se ukázalo, že dřevěná konstrukce radniční věže pod spodní lucernou vykazuje značný stupeň poškození. Při opravě hlavní střechy byl v tubusu ve věžičce nad orlojem objeven plán ze šedesátých let 20. století, jímž byla potvrzena archivní informace, že v roce 1960 proběhla kompletní výměna horní třetiny věže a celého oplechování. Zcela neznámá zůstala konstrukce střední části.

Po zaměření konstrukce věže, digitalizaci podkladu a vytvoření statického modelu stávající konstrukce spolu se zanesením výsledků průzkumu bylo zřejmé, že věž je velmi špatném stavu a další opravu nelze odkládat. Původní záměr byl tedy doplněn i o opravu věže.

Oprava fasády zahrnovala opravy omítek, obnovení štukových, kamenných prvků, oplechování říms i parapetů, výměna svislých dešťových svodů, výměna a restaurování pískovcového obložení, opravu schodišť na východní a západní straně radnice spojené se sanací vlhkosti, restaurování truhlářských i kovových výrobků, tj. mříží, bran, vrat i dveří u obou vstupů včetně nádvoří. Průzkum omítek ukázal, že novodobé omítky z roku 1992-93 vykazují velmi vysoký podíl cementu. Použité vápenocementové omítky jsou pro tento typ neizolovaného historického objektu nevhodné. Z ekonomických důvodů však bylo rozhodnuto, že se omítky zachovají.

V rámci navržených restaurátorských záměrů se měla přeskládat schodiště k renesanční lodžii i schodiště nad hlavním vstupem. Při realizaci se ukázalo, že schodiště u Ceasara je v celkem dobrém stavu, a tak bylo provedeno pouze restaurování s drobnými výměnami. Naopak novodobé schodiště nad hlavním vstupem bylo v dezolátním stavu. Proto bylo nutné je zcela opravit. Zde byl obnoven původní historický stav, avšak s použitím novějších materiálů, protože z důvodu subtilnosti kamenného madla zábradlí, navrácení snížené úrovně ramene a horní podesty na původní úroveň (tj. vlastně zvýšení zábradlí) bylo nutné ze statických důvodů původní keramické zdvo v některých částech nahradit betonovými tvárnicemi.

Erby byly na obou schodištích po kamenicky restaurovány (u hlavního vstupu pak dle heraldických požadavků přeskládány). Na rozdíl od stanoviska NPÚ byly opatřeny polychromií. Erby bez původní polychromie jsou dle názoru heraldika, projektanta i zadavatele pouze historizujícím ornamentem bez výpovědní hodnoty.

V souvislosti s navrhovanou opravou omítek byla dle historických podkladů provedena obnova čtyř slunečních hodin. Jako problém se u části odborné veřejnosti jeví jejich výrazná barevnost bez patinace.

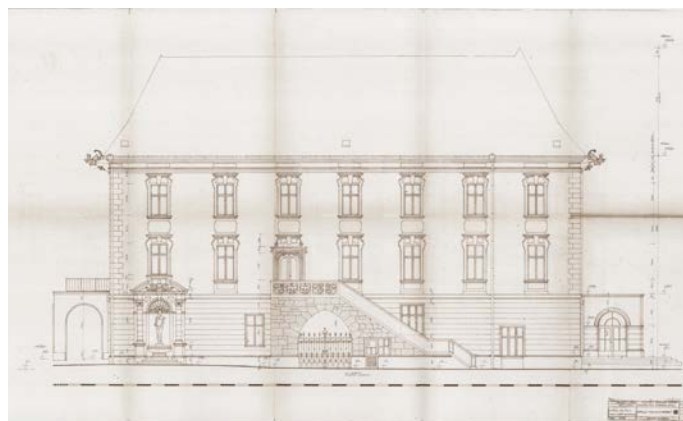
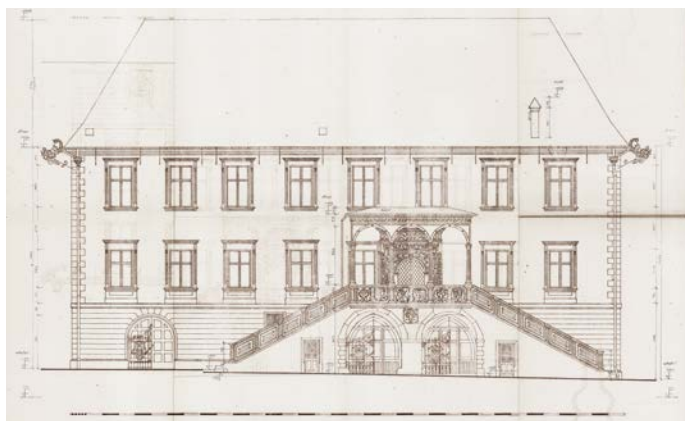
V rámci opravy fasády byly zrestaurovány kamenické, štukatérské, kovářské a některé truhlářské výrobky. Vždy se preferoval návrat k původní zjištěné barevnosti při restaurátorských záměrech. U ciferníku na věži se tak vrátila původní nazelenalá barva u čísel, která byla skryta po nánosu pozdějších vrstev. Naopak u rafiček hodin je zachována přirozená barva prvního stádia oxidované mědi. (Měď nejprve hnědne a až po několika desítkách let začne zelenat, tento proces závisí především na kvalitě ovzduší. Od dob průmyslové revoluce byl tento proces značně zrychlen, a naopak dnes je při čistějším ovzduší opět pomalejší.)

Oprava věže byla nejproblematictější částí stavby. Úkolem projektu i realizace bylo provedení průzkumu střední části věže, a především ji bezpečně staticky

zajistit. Po provedení prvních výpočtů se ukázalo, že při použití celých prvků bez napojování spolu se spolehlivým zajištěním dřevěných spojů pomocí ocelových plechů, jak tomu bylo i v minulosti, a navrácení neodborně vyřezaných částí (viz níže), má šanci konstrukce vyhovět. Protože nebyla přístupná střední část věže, kde se nacházely diskutované cymbály, bylo navrženo, že tato část se podepře a provede se výměna hnilobou velmi poškozené spodní části krovu nad ochozem. U horní třetiny se počítalo, že bude provedena kompletní výměna poškozené novodobé konstrukce.

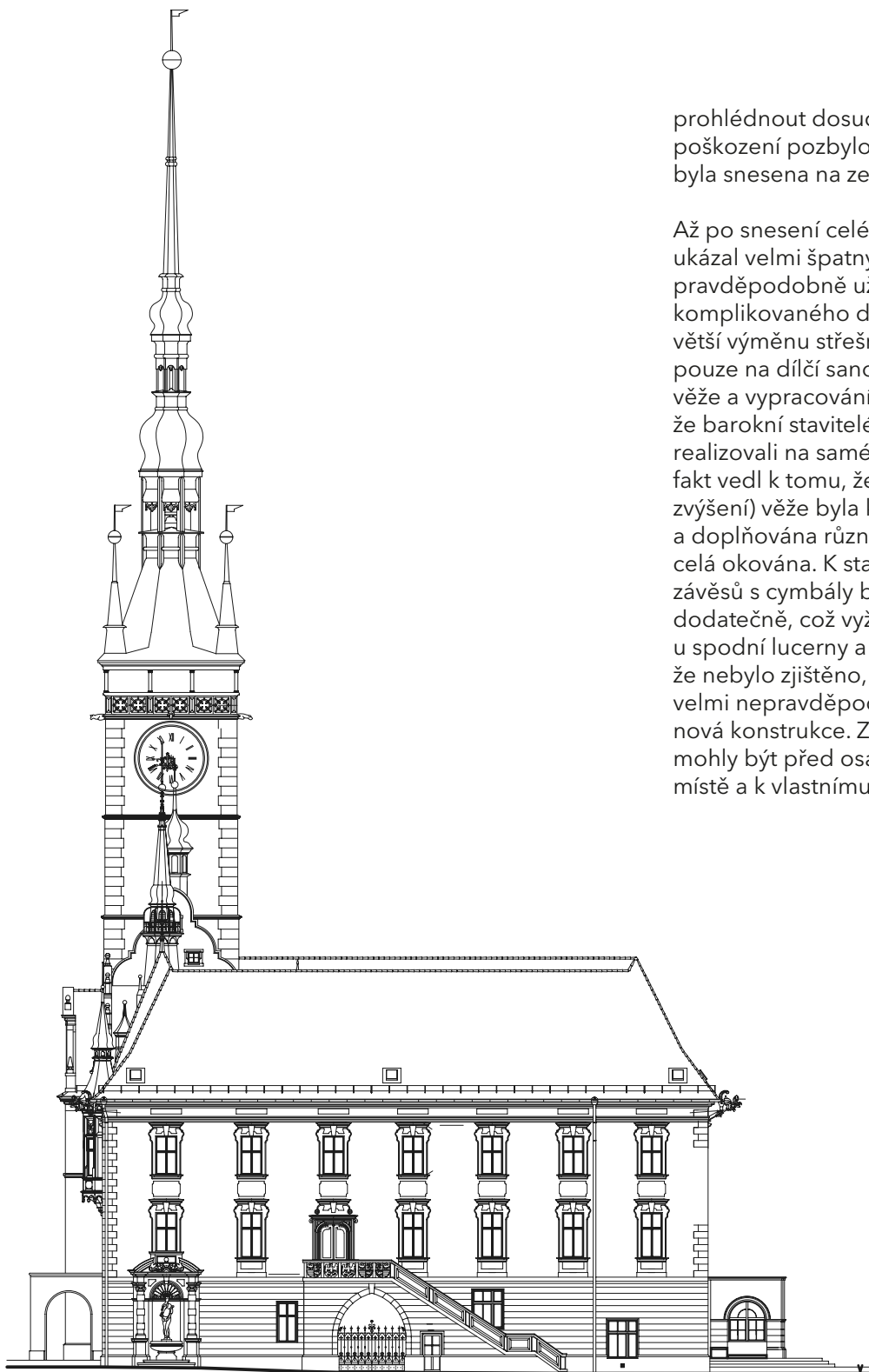
Od začátku projektové přípravy se neuvažovalo, že se cymbály budou zpět uvádět do provozu a napojovat k hodinovému stroji (při původních průzkumových doporučení nebyl znám stav konstrukce). Při průzkumech byly zjištěny pouze kompletně zrezavělé zbytky potrháných táhel, které nebyly funkční desítky let a je tedy vyloučené, že by je v nedávné době mohl kdokoliv slyšet, jak se občas v médiích objevovalo.

Na základě informace o stavu věže stavební úřad rozhodl o provedení okamžitého zajištění věže, které zahrnovalo snesení horní třetiny a provizorní stažení střední části střešní konstrukce věže pomocí ocelových táhel. Při snesení horní třetiny věže bylo zřejmé, že střední část je ještě v horším stavu, než se čekalo. To se potvrdilo po postavení lešení kolem věže a po možnosti

prohlédnout dosud nepřístupnou část. Díky značnému poškození pozbylo smysl tuto část podepírat a celá věž byla snesena na zem.

Až po snesení celé konstrukce a odbednění se ukázal velmi špatný stav, který byl nevyhovující pravděpodobně už v roce 1960. V té době po postavení komplikovaného dřevěného lešení nebylo možné větší výměnu střešních konstrukcí provést a došlo pouze na dílčí sanované kusy. Na základě průzkumu věže a vypracování statického modelu lze konstatovat, že barokní stavitelé proporce výšky a štíhlosti věže realizovali na samé hranici statických možností. Tento fakt vedl k tomu, že již od vlastní výstavby (tedy zvýšení) věže byla konstrukce postupně zpevňována a doplňována různými příložkami až byla v podstatě celá okována. K stabilitě navíc nepřispělo, že konstrukce závěsů s cymbály byla do věže prokazatelně instalována dodatečně, což vyžadovalo vyřezání některých sloupků u spodní lucerny a jejich zpětné osazení. Je na místě říct, že nebylo zjištěno, kdy k tomuto úkonu došlo. Je však velmi nepravděpodobné, že by při výstavbě byla řezána nová konstrukce. Z toho je možné usuzovat, že cymbály mohly být před osazením do věže umístěny na jiném místě a k vlastnímu osazení do věže došlo později.

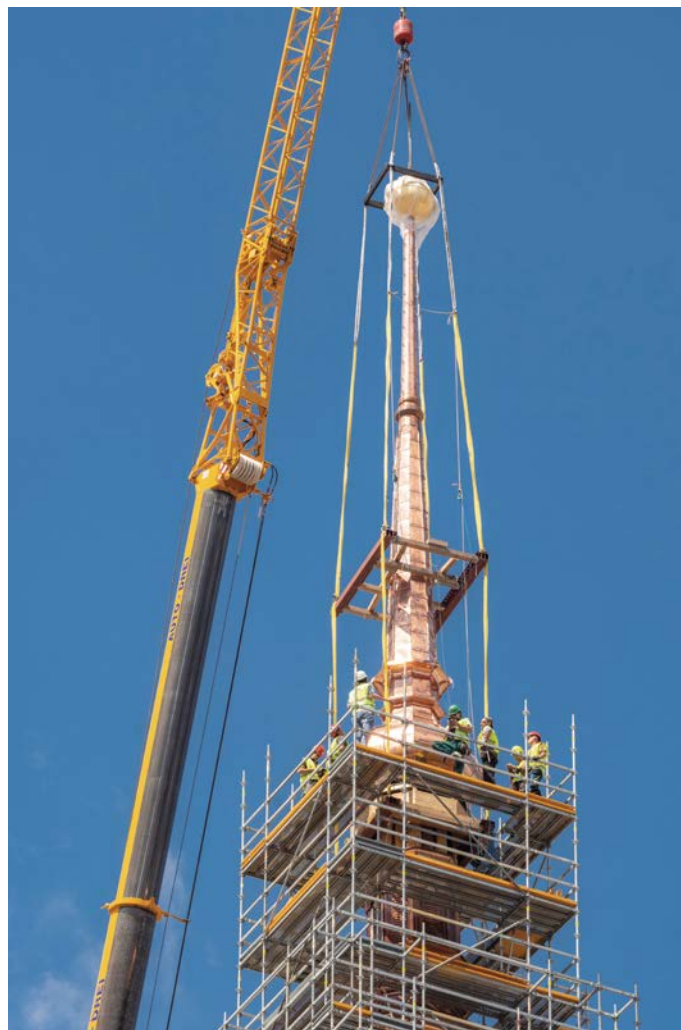
Pro zajímavost je možné ještě uvést, že celá dřevěná část konstrukce věže nebyla nijak zakotvena do zděné části věže a prakticky neexistovalo žádné propojení mezi spodní středověkou částí dřevěné konstrukce a horní novější částí cca od osy hodin. Zde původně končila ve středověku zděná věž radnice a dále byl menší a nižší krov. V tomto místě barokní tesaři dosti neobvykle vše odřezali a začali stavět znovu. Pro představu celá 35 m dřevěná část věže byla držena pouze 2 m zdíva, což bylo značně odvážné i na tehdejší dobu. Na tom, že nedošlo k převrácení věže, má zajisté důvod především velká hmotnost celé konstrukce.

Prostor obou luceren byl zdrojem zatékání, protože stísněné prostory neumožňovaly udělat kvalitní klempířské oplechování, které by zatékání zabránilo. To byl mimo statického hlediska další důvod, proč byla horní malá lucerna opatřena žaluziemi a do spodní lucerny se zpět již nevrátily nefunkční cymbály. Technicky by to dnes sice možné bylo, ale pak by nová spolehlivá konstrukce nebyla autentická, hodná památkové ochrany.

Po kompletním rozebrání konstrukce bylo evidentní, že v podstatě není v horní části konstrukce věže dřevěný prvek ve stavu, kdy by ho šlo použít v jednom kuse zpět. Statický model ukázal, že nelze do této narušené konstrukce vkládat další spoje, takže bylo následně po konzultaci s několika statiky (Barák, Pospíšil) přistoupeno k výrobě repliky. Můžeme sice chtít zachovat maximum historického, ale pokud nelze zajistit stabilitu a bezpečnost, není jiné cesty.

Tesaři tedy dle původního vzoru vyrobili repliku dřevěné konstrukce, která pak byla po částech vynesena zpět na věž a tam smontována. Horní třetina konstrukce věže pak byla inspirována původním projektem od inženýra Berky z roku 1960. Po kompletním zabetonování střechy celé dílo dokončili zruční klempíři.

Komplikovaný způsob provádění, použití nových konstrukčních prvků i jednotlivé nutné návaznosti vedly díky délce zadministrování změnového stavebního

řízení bohužel až ke kolizi se stavebním úřadem i kontrolním dotčeným orgánem státní správy (polemika s NPÚ ohledně použití původních konstrukčních prvků zbavených uhníklých zhlaví), projednávání s orgánem požární ochrany. Snesené cymbály i novodobý požární zvon jsou po restaurování vystaveny v budově radnice, kde si je může prohlédnout veřejnost.

DVĚ HERALDICKÉ GALERIE OLOMOUCKÉ RADNICE

Karel Müller

Heraldické galerie, seskupení tří a více erbů v určité promyšlené kompozici, sloužily již od vrcholného středověku k okázalé reprezentaci svých objednavatelů a představovaly svébytnou demonstraci společenského postavení, rodových vztahů i majetku. Čelné místo mezi nimi zaujímají tzv. dynastické erbovní galerie, spojené s osobou panovníka, které u nás na řadě míst uplatnili zvláště králové z rodu Lucemburků. V zobrazování erbů ovládaných zemí pokračovali i jejich nástupci na českém trůně a olomoucká radnice je patrně jediným obdobným objektem v našich zemích, která se může pochlubit hned dvěma dynastickými erbovními galeriemi. Starší z nich je spojena s rodem Jagellonců a od té mladší, habsburské, ji dělí rovné jedno století.

V roce 1591 bylo na východní straně olomoucké radnice přistavěno dvouramenné schodiště s lodžii. Za autora této přístavby je uměleckohistorickou literaturou považován olomoucký kameník Hans Jost, z jehož dílny patrně vzešlo též sedm erbovních desek zdobících schodištní parapet. Šest desek vyplňujících střední balustrádu reprezentuje tehdy panujícího císaře Rudolfa II. a je uspořádáno hierarchicky od nejvýznamnějšího erbu heraldicky zprava doleva, z pohledu diváka ovšem zleva doprava. Všechny erby jsou vkomponovány do tehdy módních rolverkových kartuší. Nejprestižnější první místo je vyhrazeno císařskému znaku, jehož štít je poněkud menší, aby na něj mohla být postavena císařská koruna, provázená ještě po stranách zavěšenými festony. Císařský orel

nese na hrudi polcený štítek vyjadřující spojení Rakous (tzv. rakouské nebo babenberské břevno) a Burgundska. Tento štítek byl zjevně v roce 1918 jako projev nadšení ze vzniku samostatné republiky a pádu monarchie otlučen kladivem a musel být nově podle staré fotografie domodelován. Poškozena byla tehdy i císařská koruna a obě orlí hlavy. Řazení následujících zemských znaků odpovídá přesně znění císařského titulu. Na prvním místě je to Uherské království se svým polceným štítem. Zajímavou odchylku od obvyklého úzu představuje zlatá koruna v levém poli, která je

položena doprostřed trojvrší, namísto toho, aby stála na prostředním vrchu a patriarší kříž z ní vyrůstal. Svatoštěpánská královská koruna zde uplatněna nebyla, stejně jako se u následujícího znaku Českého království neobjevuje koruna svatováclavská. V českém královském znaku je lev kurtoazně obrácen heraldicky doleva, aby hleděl na další znak, vyjadřující titul arcivévody rakouského. Ve čtvrceném štítě se střídají dolnorakouské orlice s rakouským břevnem a na horní okraj štítu je položena arcivévodská koruna. Poslední dvě pole balustrády náležejí znakům Moravy a Slezska, tedy stříbrno-červeně šachované orlici a černé orlici s perizoniem. Na horní okraj štítu se znakem Moravy je postavena markraběcí čepice, čímž je tento erb odlišen od jinak totožného znaku města Olomouce, který nese samostatná deska umístěná níže. Ta je, stejně jako deska se znakem Českého království, ozvláštněna zavěšenými festony, na rozdíl od znaku císařského ale umístěnými při nohách erbovních zvířat.

Zatímco habsburská erbovní galerie se na východním parapetu nachází nepřetržitě od svého vzniku v 90. letech 16. století a rekonstrukce heraldických tinktur jednotlivých erbů byla poměrně jednoduchá a bezproblémová, mnohem složitější situace panuje v případě starší erbovní galerie na parapetu západního radničního schodiště. Před současnou rekonstrukcí zde bylo osazeno celkem sedm erbovních desek, pět

na čelní stěně a dvě z boku. Ve španělských štítech se ve třech případech objevovala samostatná orlice, čtyři desky nesou čtvrcený štít, v němž se různě střídají lev, dvě orlice a pole se čtyřmi břevny. Kompozičně stávající uspořádání postrádalo jakoukoliv logiku, navíc bylo známo, že dva erby z boku balustrády sem byly doplněny nejdříve až koncem 70. let minulého století. Deska se čtvrceným štítem byla totiž nalezena v roce 1976 při opravách městské hradby za bývalým jezuitským konviktem. Byla zazděna lícem do těla hradby, čímž se ale zachovaly zbytky její polychromie umožňující identifikaci jednotlivých figur. Zatímco určení lva Českého království a uherských břevien je poměrně jednoduché, teprve nyní bylo možné přisoudit orlici v horním 2. poli Slezsku a orlici ve 3. poli Moravě. Poslední deska s orlicí byla někdy v této době nově

vytesána, aby celý erbovní pás na parapetu uzavřela. Na rozdíl od nově nalezené desky s historickou erbovní galerií nijak nesouvisela a byla proto právem při současné rekonstrukci schodiště odstraněna.

Původní umístění a rozložení erbovních desek není známo. Jisté ale je, že se erby nacházely na parapetu západního schodiště již před rokem 1755, kdy došlo k jeho úpravě v souvislosti s výstavbou vojenské strážnice. Na nyní již jen jednostranném schodišti zůstalo pouze pět desek, jejichž původní seskupení (bylo-li v této době ještě zachováno) bylo zásadně narušeno, jedna deska byla odstraněna a později zazděna do městských hradeb. Jistou manipulaci s erby dokládá i dodatečně vtesaný letopočet 1769 na jedné z desek se čtvrceným štítem. Současná komplexní oprava exteriéru olomoucké

radnice se stala výzvou nejen pro rekonstrukci původní polychromie této erbovní galerie, ale havarijní stav schodiště umožnil také prostorové přeskupení desek tak, aby byl rehabilitován též původní koncept galerie. Šest erbů lze rozdělit na dvě identické trojice, v nichž ústřední pozici má vždy štít se samostatnou orlicí. K němu se ze stran přimykají dva čtvrcené štíty, přičemž orientace figur (lvů natočením těla a orlic natočením hlavy) vždy směřuje ke středu, tedy k střední orlici. Tyto dvě orlice mají rovněž rozdílně orientované hlavy, což jen potvrzuje, že původně šlo o dva zrcadlově obrácené celky, možná navzájem oddělené ještě jiným symbolem, k němuž střední orlice vzhlížely. Jim ostatně přisuzujeme hlavní roli a identifikujeme je jako erb Jagellonců, konkrétně krále Vladislava II. Štíty ze stran pak v sobě obsahují znaky zemí, jimž dotyčný panovník vládl, tedy Čechy, Slezsko,

Moravu a Uhry. Stavba západního schodiště byla podle dochovaného fragmentu nápisové desky zahájena v roce 1474, avšak erbovní galerie (byla-li ovšem určena přímo pro toto místo) se na něm mohla objevit nejdříve v roce 1490. Teprve tehdy totiž Vladislav II. usedl na uherský trůn uprázdněný smrtí Matyáše Korvína. S ním si byl nucen Vladislav dočasně rozdělit vládu nad zeměmi České koruny tzv. smlouvou olomouckou v roce 1476, takže umístění právě jeho erbovní galerie mohlo být chápáno jako symbolické uzavření procesu opětné konsolidace České koruny pod vládou Jagellonského panovníka. Nová rekonstrukce schodiště představuje pokus o návrat k původní kompozici erbovní galerie, byť s ohledem na daný prostor čelní strany parapetu musela heraldicky pravá trojice erbů respektovat stávající zalomení zábradlí.

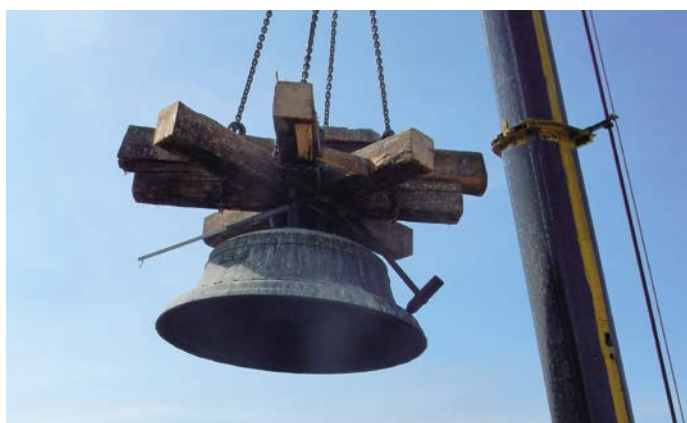
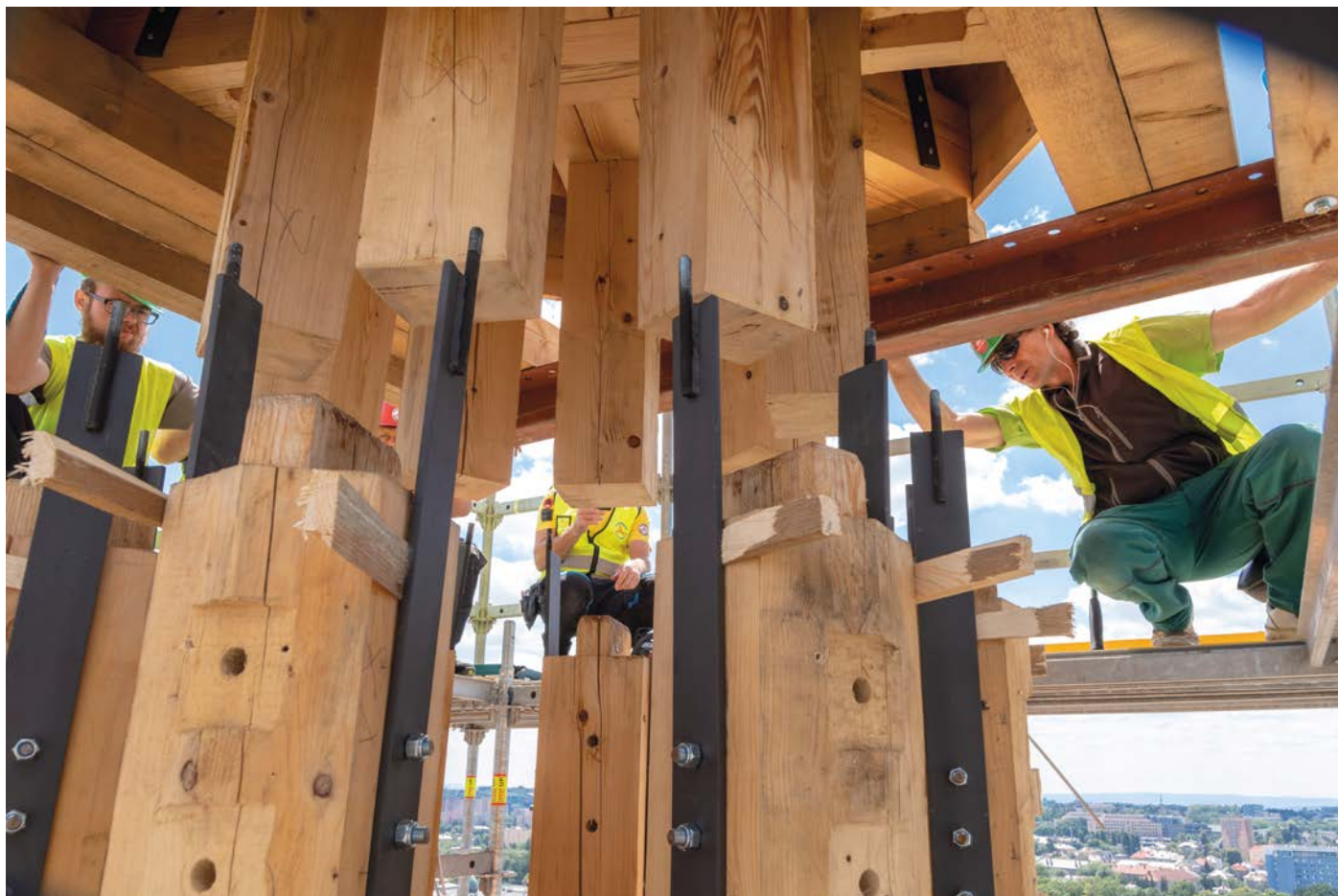
POHLED NA REKONSTRUKCI VĚŽE OKEM STATIKA

František Balcárek

Lze jednoznačně prohlásit, že dřevěná konstrukce olomoucké radniční věže byla s nadsázkou „nadčasová“. Při provádění výpočtů dle v dnešní době platných předpisů se prokázalo, že jednotlivé prvky věže splňují současná bezpečnostní kritéria, byť s minimální rezervou. Bohužel, se při snesení věže z vrcholu radniční věže ukázalo, že věž neodolala působení nepříznivých vlivů počasí a škůdců. Jednotlivé prvky byly poškozeny natolik, že se muselo přistoupit k jejich výměně. Škůdci a hniloba měli několik století klid, aby vykonali svoji práci. Nepřístupnost konstrukce horní části věže se jí stala osudnou.

Olomoucká radniční věž byla provedena z jedlového, dubového a modřínového dřeva. Je vidět, že v období baroka naše lesy smrkovými porosty neoplývaly. Dřevěná konstrukce věže byla provedena ze dvou částí, které pocházejí z různých období. Spodní část je původní renesanční a horní část, kterou všichni vídali při pohledu na radnici, byla z období baroka.

Olomoucká radniční věž musí odolávat větru o rychlosti 22,5 m/s s uvážením dynamických - nárazových vlivů. Velkou zajímavostí jistě také je, že naši předci opomněli propojit barokní část věže s původní renesanční částí, a tak po celou dobu byla věž na radnici osazena jako čepice. Naštěstí je základna věže dostatečně rozměrná, že nedošlo k jejímu převrhnutí. Současně opravená věž respektuje použití původních dřevin. Byla provedena věrná kopie věže se zesílením jednotlivých spojů. Věž je řádně přikotvena k renesanční části pomocí ocelových táhel a nehrozí její převrhnutí.

A SCALPELLINO PIETRA NON FA MALE (KAMENÍKOVI KÁMEN NEVADÍ)

Josef Petr & Tomáš Sušen

Na radnici nám bylo fantasticky!

Krásné sekretářky, památkářky a kolemjdoucí, během léta spoře oděné dívky, nás restaurátory každý den inspirovaly k úžasnému tvůrčímu výkonu. To se projevilo na jednoramenném schodišti, kde jsme rekonstrukci spodního kamenného sloupu spojili s italským názvem „la collona di amanti“ (sloup zamilovaných). Ale teď vážně, práce bylo nad hlavu a každý den nás spolu s nepřízní počasí a deštivého léta stavěl do složité situace – co dřív?! Vedle těžkého kamenického řemesla, jako byla výroba a dodávka soklového obložení a schodiště ze skvělého pískovce z lokality Božanov v Broumovském výběžku, zde byla pro nás také tvůrčí krásná restaurátorská práce na kašně Hygie, gotickém arkýři a renesanční lodžii. Pro nás, milovníky rakousko-uherské monarchie, zde byla práce takříkajíc za odměnu, kdy jsme měli za úkol sochařsky rekonstruovat zcela zničený habsbursko-burgundský erb. Po 101 letech od jeho vandalského zničení jsme jako restaurátoři měli možnost, alespoň nepatrně, napravit křivdy na královském majestátu v minulosti spáchané. Při ukončení provedené obnovy zničené modelace dvouhlavého císařského orla nám tekly slzy štěstím a svorně jsme si zazpívali „Zachovej nám, Hospodine, císaře a naši zemi“.

Severozápadní fasáda však pro nás nebyla jen práce na kamenných částech. Vícepráce se na nás valily ze všech stran, a tak zde vznikly zcela nové štukové ozdoby a prvky. V momentě, kdy jsme si mysleli, že máme takřka splněno, někdo zakřičel: „Chlapi, je třeba rychle udělat ciferníky hodin!“ Tam jsme později v průběhu práce objevili nádherné historické teracco. „Vernice di cera a marmo!“ na mne křičí kolega restaurátor a dáváme se spolu do práce s leštěním teracca. Bylo nám v té chvíli jasné, že se musíme vydat do labyrintu italských speciálních materiálů a historických, mnohdy zapomenutých, receptur. Na závěr můžeme říci jedině: Con rispetto a mestiere.

REKONSTRUKCE Z POHLEDU PŘÍPRAVÁŘE

Libor Matějček

Připravovat zakázku rekonstrukce radnice v Olomouci do realizace byla na začátku velká výzva z pohledu přípraváře a zároveň obrovský respekt. Proč? Především z toho důvodu, že i když jsme z minulosti za sebou měli řadu úspěšných realizací podobného charakteru, zakázku podobného rozsahu jsme do této doby přece jen nerealizovali. Podařilo se nám však pro realizaci opravy radnice zajistit kvalitní tým řemeslně velmi zručných lidí, kteří mají k řemeslu vztah. A právě to byl základ úspěchu zvládnutí celé zakázky. Jednalo se nejen o mé kolegy ze společnosti, ale i o spolupracující externí odborníky.

Především musím vyzvednout profesionální přístup restaurátorů MgA. Josefa Petra, BcA. Tomáše Sušně, Petra Hartmanna, Michala Zlámala. Mgr. Radomíra Surmy, tesaře pod vedením Vojty Ševčíka, klempíře Františka Žílu, Alexandra Sitaře, kováře Vladimíra Červenku a mnoho dalších. V průběhu realizace nám vycházelo vstříc vedení radnice. Velmi dobrá spolupráce probíhala se stavebním dozorem Ing. Petrem Mankoveckým a projektantem Ing. Robertem Binarem.

Důležitá byla v průběhu realizace rovněž koordinace s památkovou péčí a Mgr. Vlastou Kauerovou, kde jsme si dokázali vzájemně vyjít vstříc. Mám radost, že jsem se díky rekonstrukci olomoucké radnice mohl profesně o kousek posunout a nabyté zkušenosti využít na jiných zakázkách podobného charakteru.

NA STAVBĚ

Pavel Hurta

Prolog

V době svého dospívání jsem s rodiči navštívil město Olomouc. Jedním z našich cílů měla být prohlídka radnice a zejména orloje. K našemu překvapení byla budova radnice obestavena lešením a orloj z něho jen stydlivě vykukoval. Tehdy jsem neměl ani ponětí o tom, že za pár desítek let si budu moct radnici, věž a orloj důkladně nejen prohlédnout, ale budu je moct prolézat téměř denně od sklepa přes půdu až do věže a mít tu výsadu je opravovat.

Následný text je psán s pohledem zpět. Celá rekonstrukce olomoucké radnice probíhala v několika etapách. Nutno podotknout, že jednotlivé etapy byly realizovány na základě postupně vyhlašovaných veřejných soutěží. Při „nulté etapě“, resp. po jejím dokončení nebyl znám ani zhotovitel, ani úplný rozsah etap následných.

Nultá etapa

Oprava části střechy a statické zajištění korunní římsy radnice (podzim 2015)

První nebo spíše nultá etapa proběhla již na podzim roku 2015. Během této etapy jsme opravili zejména část korunní římsy, která byla v havarijním stavu. Dále byla vyměněna část krovu, která byla zasažena dřevomorkou, a zakrytí střechy bylo provedeno zcela novou krytinou z malého prejzu firmy Tondach. Tato etapa rovněž pomohla k doplnění projektové dokumentace, která se chystala pro následnou kompletní opravu střechy.

Během této etapy jsme si také částečně vyzkoušeli, jaké to je pracovat, když probíhají vánoční trhy.

První etapa

Oprava celé střechy radnice a statické zajištění celé korunní římsy (podzim 2016 - podzim 2018)

První etapa byla zahájena na podzim roku 2016. Základním cílem této etapy bylo statické zajištění celé zbylé korunní římsy a opravy sedlových a pultových střech objektu.

V této době se tak radnice na 4 roky s krátkým mezidobím 2018-2019 zahalila do lešení s obyčejnou krycí síťovinou. Na požadavek objednatele byla síťovina v dalším období nahrazena síťovinou s potiskem, aby se radnice nemusela stydět a turisté měli aspoň částečný vizuální dojem.

Přípravné práce začaly na podzim 2016 v podstřeší odbouráním zdiva kolem pozednic celého krovu. V harmonogramu prací jsme neuvažovali demontovat krytinu před zimou, protože by nebylo možné hotové dokončené části zakrýt z důvodů mokřých procesů – prejzová krytina se klade do malty a ta nesmí zmrznout, nebo naopak v létě, kdy nesmí příliš rychle schnout.

Půdorys radnice s atriem, tzn. i střechy je obdélníkového tvaru s poměrem stran 1 : 2. Postup prací měl být následující: s opravou začít od nejsložitější části střechy na severní straně (nejstarší část krovu s 13 věžičkami)

a postupovat proti směru hodinových ručiček a v konečné fázi navázat na již opravenou část střechy na severovýchodním nároží.

Počátkem roku 2017 byly dokončeny bourací práce, při kterých bylo zjištěno, zejména na severní straně objektu, hnilobou poškozené zhlaví stropních trámů nad posledním podlažím radnice. Objednatel stál před otázkou, zda stavbu přerušit a provést nejprve opravu poškozených prvků, nebo pokračovat a opravu oddálit. Pro nás tento stav přinesl zdržení ve formě podrobnějšího průzkumu stavu stropních trámů a znamenal zásadní změnu místa, odkud budou práce postupovat. Práce započaly z jižní strany po směru hodin od arkýře Jeronýmovy kaple. V předstihu bylo prováděno statické zajištění říms, demontáž krytiny,

výměna poškozených částí krovu a zakrytí prejazovou krytinou. V jednu dobu byla střecha pouze pod plachtami více než ze dvou třetin. Pokrývačské práce byly zahájeny během května. Do konce roku 2017 byla postupně zakryta část nad jižním křídlem, celé západní křídlo a návazná část severního křídla a celé východní křídlo. Část křídla jižní strany nad arkýřem Jeronýmovy kaple od jihovýchodního hřebene pokrývačí práce dokončili. K přezimování pod dvojitým zaplachtováním a k následnému dokončení zůstala nejsložitější část severního křídla střechy. Již v průběhu tesařských prací na této části střechy bylo zjištěno podstatné poškození měděné krytiny 13 věžiček. Objednatel následně o tyto klempířské práce předmět díla rozšířil. Severním křídlem střechy spolu s věžičkami byly pokrývačské práce v červnu 2018 dokončeny.

Současně s opravami na hlavní střeše probíhaly tesařské a klempířské práce na výměně falcované krytiny na pultových střechách nad vnitřním dvorním traktem se sklonem do atria budovy. Při těchto pracích bylo zjištěno, že vyřezávaný dřevěný trámový strop nad východním křídlem je krovem pultové střechy spolu s krytinou značně přitěžován. Následně byl krov pro odlehčení stropu, nad rámec základního rozsahu oprav, vyztužen ocelovou příhradovou konstrukcí.

Podobným, ale závažnějším zjištěním byl průzkum krovu věže, ale to už je další příběh.

Za zmínku stojí očekávání všech zúčastněných, co bude ukryto v makovici sanktusníku při jejím snesení k provedení opravy. Měděný tubus z bání obsahoval

300 let staré listiny a předměty. Po opravě věžičky byl tubus s původním obsahem doplněný o vzkaz z roku 2018 vrácen zpět do makovice. Na této etapě pracoval značný počet řemeslníků a dělníků. Většinu prací však provedly 3 tesařské party, 3 klempířské party, 2 pokrývačské party a 2 zednické party.

První mezihra

Snesení části věže radnice a následné statické zajištění věže (podzim 2018)

Při již zmíněném průzkumu krovu věže bylo zjištěno, že přístupná část krovu je značně poškozena hnilobou a ukotvení krovu věže díky opravám v minulých letech je vzhledem ke své výšce nestabilní. Toto bylo následně potvrzeno i statickým výpočtem. Díky této skutečnosti bylo na podzim 2018 provedeno bleskové snesení 16 m

dlouhé hrotnice s makovicí. Zbylé torzo bylo staticky zajištěno a dočasně přikotveno do zděné části věže. Při této rychlé akci bylo v báni o průměru cca 1 m nalezeno 7 tubusů s historickými, ale i podstatně mladšími dokumenty z roku 1960, vč. projektové dokumentace krovu, a dokonce se vzkazem budoucím generacím.

Druhá etapa

Oprava fasády a věže (jaro 2019 – jaro 2020)

Práce druhé etapy byly zahájeny v březnu 2019. Rozsah

prací byl velmi obsáhlý. Cílem bylo opravit fasádu objektu, vč. povrchové úpravy, zrestaurovat kamenné, kovářské, truhlářské, fasádní, klempířské a zlacené prvky. Kompletně opravit krytinu věže a definitivně staticky zajistit krov věže. Očekávaným cílem bylo vrácení čtyř slunečních hodin a polychromie kamenných erbů na západním jednoramenném a na východním dvouramenném schodišti.

Sotva se radnice v červnu 2018 zbavila lešení, již se v březnu 2019 lešení stavělo znovu – tentokrát fasádní lešení pro opravu venkovní fasády a atria a prostorové lešení pro opravu fasády věže a zejména opravu krovu a krytiny věže nad ochozem. V této etapě byla na lešení použita síť s potiskem zhotoveným na základě fotografií jednotlivých částí fasády.

Práce tentokrát postupovaly dle harmonogramu – první jsme opravili fasádu atria. Poté jsme začali severní a jižní, pokračovali na východní a západní fasádou jsme končili. V předstihu probíhalo na jednotlivých fasádách objektu statické zajištění trhlin v ploše.

Součástí kamenických prací byla kompletní výměna pískovcových desek soklu. Ihned po zahájení prací byl stávající sokl rozebrán, bylo provedeno zaměření a byl objednáán pískovec pro nový sokl a rovněž jednoramenné schodiště v lomu v Božanově. Do konce června byla opravena fasáda spolu s kamennými, fasádními a klempířskými prvky v atriu.

Následovala zednická oprava severní fasády s četnými kamenickými pracemi na atice z členitých kamenných článků, kamenném balkónu, novogotickém arkýři u pravého rohu druhého patra a řadě drobných kamenných prvků. Součástí bylo restaurování klempířských a kovářských prvků.

Současně probíhaly práce na jižní straně, vč. kamenických prací na kamenném gotickém arkýři kaple sv. Jeronýma. Byly sejmuty a po restaurování osazeny okenní mříže. Následovaly zednické práce na fasádě a štukatérsky byly doplněny listové šambrány oken.

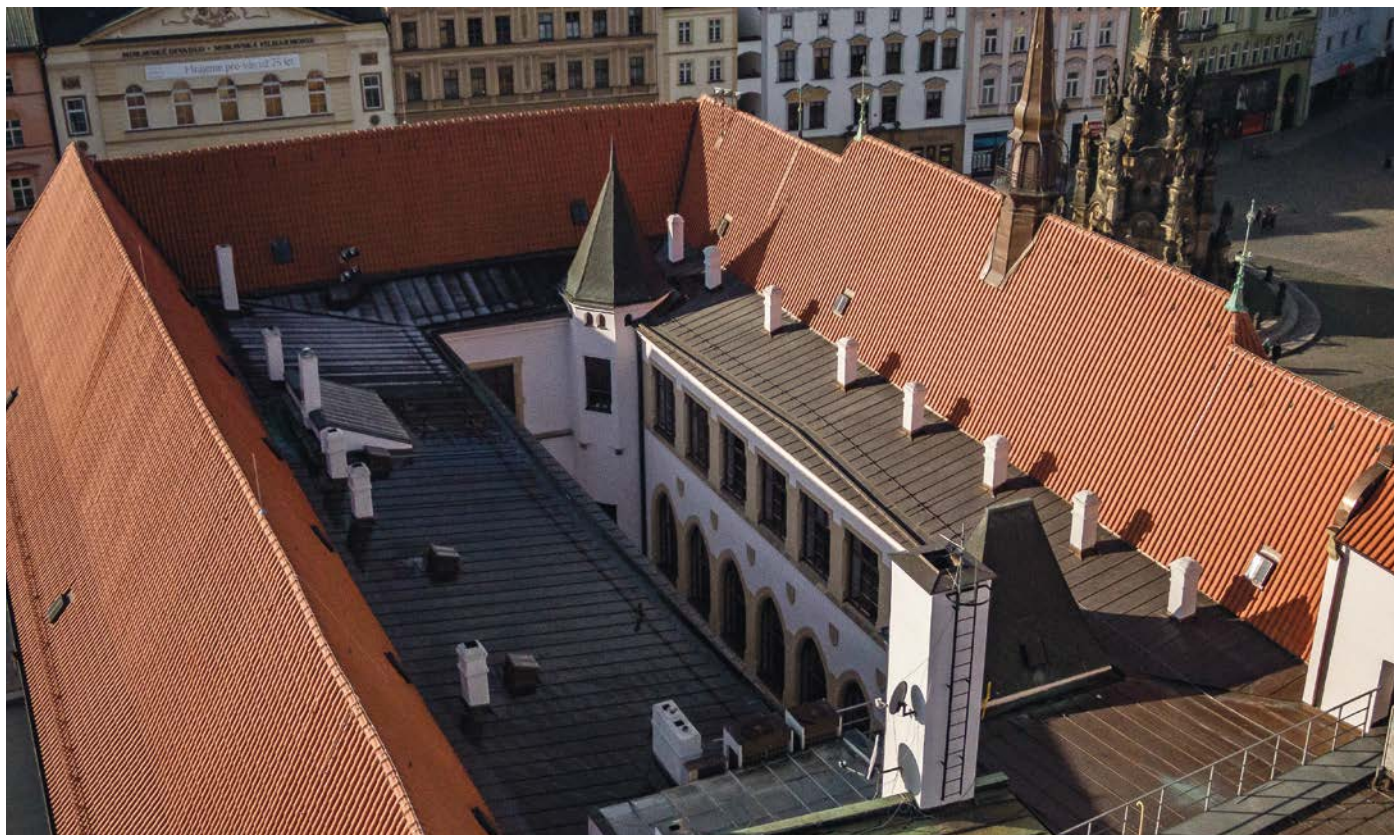
Na západní straně bylo rozebráno schodiště spolu s jednotlivými kamennými erby. Byla provedena nová železobetonová deska a bylo nově vyzděno zábradlí a dozděny dílčí části schodiště tak, aby mohly být kamenné erby v novém uspořádání znovu osazeny.

Na východní straně byla nejprve opravena střecha nad renesanční lodžie, pokračovaly kamenické práce na oboustranném schodišti s bohatě zdobeným portálem dvoukřídlých dveří, spolu s fasádou byly provedeny listové šambrány u oken a doplněny parapetní šablony. Byla demontována a po zrestaurování osazena mříž v okenním otvoru.

Součástí opravy fasády bylo na jižní a západní straně vrácení dvou samostatných a dvoudílných rohových

slunečních hodin. Na podklad zbavený původní omítky byla nanášena nová vápenná omítka, provedená z vápna hašeného na stavbě. Na tento podklad byl proveden otisk grafického obrazu hodin, připravený na dílně, a následně byla prováděna barevná nástěnná malba hodin.

Dokončené fasády byly na závěr ošetřeny fasádními nátěry. Poté byly osazeny zrestaurované truhlářské a kovářské výrobky – dveře a vrata a kované mříže. Nádhernou ukázkou řemeslné spolupráce truhláře a kováře jsou mimo jiné renesanční dvoukřídlé dveře, které restaurátoři osadili úplně na závěr stavby, aby nedošlo k případnému nechtěnému poškození.

Druhá mezihra

Oprava plochých střech (léto 2020)

Tyto práce nebyly součástí oprav fasády a věže, nicméně byly provedeny jako logická návaznost na prováděné práce na celém objektu. Jednalo se o výměnu krytiny (severní přístavek) a výměnu a doplnění skladby střechy (jižní přístavek).

Práce na opravě věže probíhaly rovněž od jara 2019 a byly zahájeny stavbou prostorového lešení do výšky téměř 60 metrů, aby mohla být demontována střední a spodní část věže.

Pro představu uvedu několik rozměrů. Věž, vč. vrcholové korouhve měří cca 75,5 metrů. Kamenný ochoz ukončující hranolovou část věže je ve výšce cca

37,5 m. Část nad ochozem tvoří hlavní roznášecí kříž o ploše cca 8×8 m, na něj posazená jehlancová část s velkou lucernou s cibulovitou bání měří cca 14 m (V1), malá lucerna s bání měří cca 8 m (V2) a štíhlá hrotnice s makovicí a vrcholovou korouhví měří cca 16 m (V3).

Po provedené demontáži oplechování střední (V2) a spodní části věže (V1) byla provedena demontáž lešení. Na plochu náměstí byla poté ve dvou dubnových dnech jeřábem postupně snesena část V2, V1 a hlavní roznášecí kříž. Tyto části byly změřeny a rozebrány. Vzhledem ke značnému poškození dřeva ve spojích a požadavkům na stabilitu konstrukce bylo zvoleno provedení repliky dřevěného krovu.

Předem zvolený postup předpokládal provedení jednotlivých částí krovů věže na ploše náměstí, vč. oplechování a jejich následné vyzvednutí mobilním jeřábem. Zároveň byl efektivně využíván věžový jeřáb, kterým tesaři přemísťovali dřevěné prvky. Tesařské práce započaly vytvořením hlavního roznášecího kříže, na ploše bylo postaveno lešení a začaly práce na spodní části krovu věže (V1). Tyto 2 části byly koncem října 2019 vyzvednuty jeřábem, osazeny a ukotveny do pozice nad ochozem. Během podzimu, zimy a jara se pokračovalo pracemi na střední části krovu V2 a hrotnici V3. Práce probíhaly na ploše náměstí pomocí prostorového lešení smontovaného tak, aby tesaři mohli zhotovit konkrétní části krovu a klempíři je na připravené bednění následně oplechovat, vč. osazení zlacených „sukýnek“ v jednotlivých lucernách. 30. června byla střední část V2 připravena, vyzvednuta a namontována do pozice. Část V3 – hrotnice se zlacenou korouhví a makovicí, do které byly zpět vloženy vyjmuté tubusy s doplněním soudobého poselství, byla vyzvednuta o 14 dní později. Tesaři a klempíři během této doby zároveň pracovali i na již osazené části V1. Klempíři založili oplechování římsy a tesaři postupně smontovali krov čtyř rohových věžiček, konstrukci postupně zabetonovali a provedli i práce uvnitř věže.

Práce tesařů logicky navazovala postupným osazením ucelených oplechovaných částí krovu. Klempíři měli práci ztíženou tím, že ve výšce museli spojit již na zemi oplechované části V2 – V3. Poté se přesunuli do prostoru hlavního roznášecího kříže a od římsy pokračovali směrem vzhůru k již zaplechované části V2, kde je čekal další obtížný spoj. Po cestě oplechovali a hrotnicemi se zlacenými makovicemi a korouhvemi osadili čtyři rohové věžičky.

Během tesařských prací na ploše, provedli zedníci, štukatéři, kameníci a malíři opravu a nátěr fasády a kamenných prvků věže. Zároveň byly povrchově zrestaurovány věžní hodiny, včetně čísel a ručiček ciferníku.

A nakonec zazvoní... (podzim 2020)

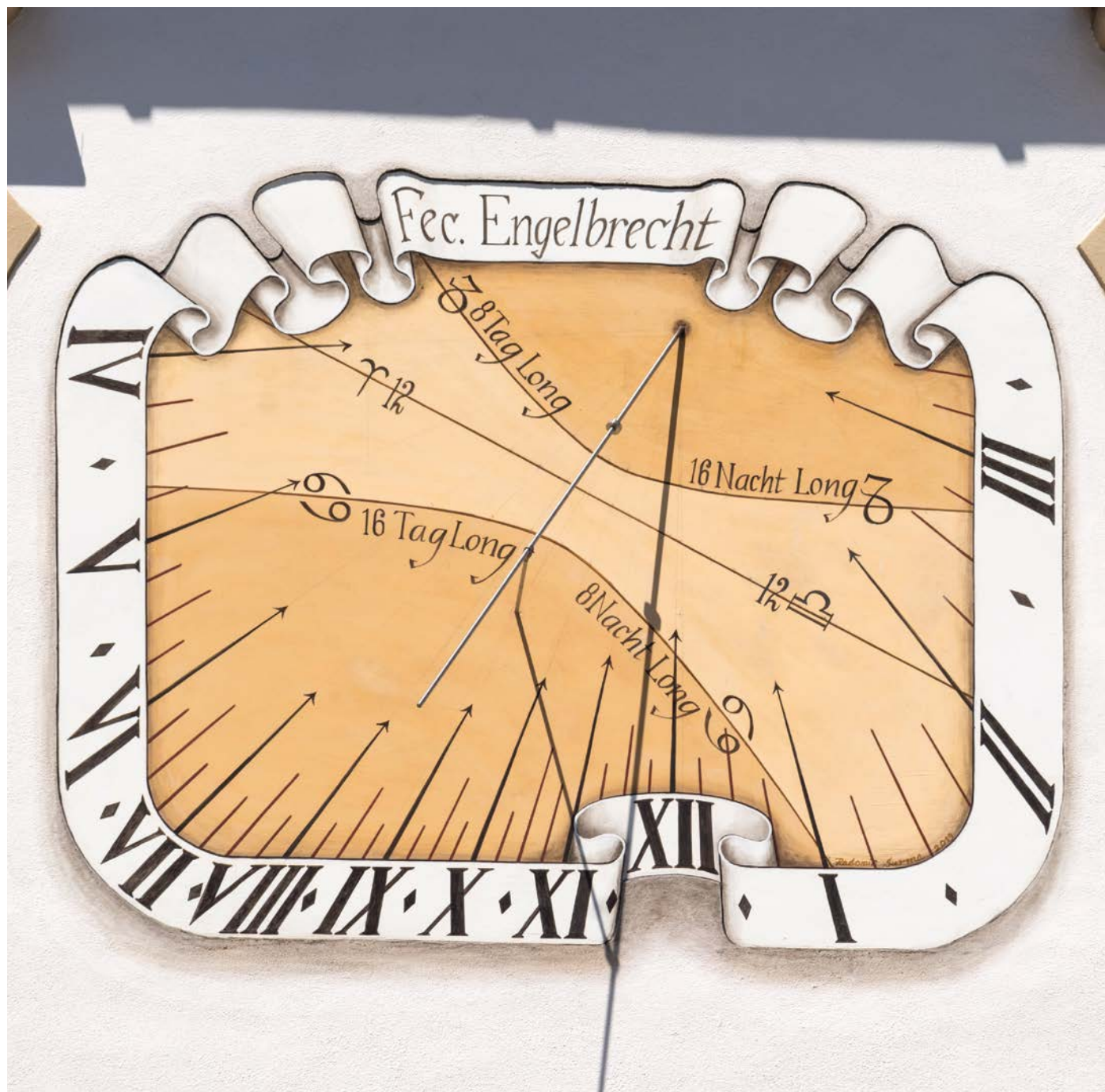
Docela nakonec byly do atria radnice dovezeny zrestaurované (tolik diskutované) cymbály. Jsou zavěšeny do ocelové konstrukce tak, jak byly původně ve věži. A každý, kdo o to bude mít zájem, je může obdivovat, a dokonce si na ně i zazvonit. Nezazvoní však na zvon, ale na cymbál.

Epilog

Dnes stojí na Horním náměstí nádherně opravená, doslova pohádková stavba. Řada provedených prací nebyla popsána a řada detailů je neodhalených, dokud návštěvník nepřijde blíž. Ale za tím vším se skrývá rozum řemeslníků a um jejich rukou. Díky za tuto zkušenost být tomu nablízku.

Na obnově budovy radnice Olomouc (2015–2020) se podíleli:

Investor – Statutární město Olomouc

Kolektiv H&B delta

Ing. Petr Hurta (jednatel společnosti), Ing. Ondřej Hurta (jednatel společnosti), Ing. Tomáš Tkadlec (vedoucí divize Střechy a stavby), Ing. Pavel Hurta (stavbyvedoucí), Ing. Karel Gregůrek (stavební mistr), Stanislav Rada (obchodní manažer), Libor Matějček (přípravář), tesaři, klempíři, pokrývači

Vojtěch Ševčík – tesařský mistr

František Žíla – mistr klempíř

Alexandr Sitař – mistr klempíř

Mgr. A. Josef Petr – restaurování kamenných prvků

BcA. Radomír Sušeň – restaurování štuk a kamenných prvků, restaurátorský záměr a restaurování věžních hodin

Petr Hartmann – restaurování kovářských a pasířských prvků práce

Bří. Zlámalové (Michal Zlámal) – restaurátorský záměr a restaurování dřevěných vrat

Mgr. Radomír Surma – akademický malíř a restaurátor, restaurátorský záměr, malířská obnova erbů a slunečních hodin

Mgr. art. Jan Bittner – zlacení, restaurování

Vladimír Červenka – kovářské a pasířské práce

Mgr. A. Jiří Finger – záměr na restaurování kamene erbů

Mgr. Vlasta Kauerová – památkový dohled investora

Mgr. Jiří Komínek – nátěr fasády

PhDr. Leoš Mlčák – historik

PhDr. Karel Müller – heraldik

Ing. Jiřina Přikrylová – mikroskopická analýza

Statika Balcárek s.r.o. (Ing. František Balcárek) – statika repliky věže

StudioPAB s.r.o. (Ing. Robert Binar, Ing. arch Pavel Pospíšil) – autoři projektu obnovy

Památkový dohled NPÚ: Mgr. Ondřej Belšík, Mgr. Helena Hocková, Mgr. Markéta Tichá, Bc. Kamila Davidová, Mgr. Jan Kubeš

Restaurátorský průzkum Mgr. Ladislav Werkmann, Jiří Běhal

Technický dozor investora: Ing. Petr Mankovecký,

Technický dozor stavby: Safety Pro (Ing. Karel Hróz, Ing. Petr Dokoupil)

Koordinátor BOZP: Bc. Viktor Hubert

H&B DELTA: OBNOVA BUDOVY RADNICE OLOMOUC

KONCEPT & DESIGN: PAVEL KOTRLA

FOTOGRAFIE: PAVEL KOTRLA, ALEŠ MYNÁŘ, PAVEL SNÁŠEL

PETRA ZÁVODNÁ, JIŘÍ ZERZOŇ, ARCHIV SPOLEČNOSTI

VYDALA SPOLEČNOST H&B DELTA S.R.O., VSETÍN

TISK: GRAFIA NOVA S.R.O., ZAŠOVÁ

© 2020

OBNOVA BUDOVY RADNICE OLOMOUC

H&B delta, s. r. o.
Bobrky 382
755 01 Vsetín

T: +420571 499 130
F: +420571 499 131
E: info@hbdelta.cz

www.hbdelta.cz

